

امارت اسلامی افغانستان
وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست ارشاد و انسجام مساجد
موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات
به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۲۸/ربیع الاول/۱۴۴۵ هـ، ق موافق ۲۱/میزان/۱۴۰۲ هـ، ش

فضائل تعزیت میت وطریقه درست اسلامی آن

الحمد لله الذي حث عباده على الصبر وجعل الصبر مفتاحاً الفرج الحمد لله الذي اعلى درجات الصابرين وأعظم الأجور وبشر عباده الصابرين بصلواته منهم ورحمة ووعدهم بأجرهم دون حساب، ونشهد أن لا اله إلا الله وحده لا شريك وأن محمداً عبده ورسوله صلى الله عليه وسلم خير من صبر على البلوى وعلى الاذى وسلم تسليماً كثيراً وعلى آله واصحابه أجمعين إلى يوم الدين أما بعد.

قال الله سبحانه وتعالى: (وَلْتَبْلَوْنَكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ * أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ). البقرة.

تعزیت (تسلیت) :

توصیه نمودن خانواده متوفی را به صبر، همدردی و اظهار کردن کلمات غم‌شریکی، غم و اندوه آنها را تغییر دادن و در حق میت دعای مغفرت کردن را تعزیت گفته میشود.

در تعزیت از الله تعالی آرزو خواستن از برای میت است، کسیکه از الله تعالی چیزی میخواهد دستهای خود را بلند میکند، و نبی علیه السلام هم امت خود را در هنگام دعا به دست بلند کردن رهنمائی نموده است.

امام نووی مینویسد: تعزیت در حقیقت توصیه کردن به صبر است و یاد کردن آنچه‌یکه تسلیت برای وارثین میت میگردد، غم آنها را کم و مصیبت ایشان را آسان میسازد و این یک عمل مستحب است، زیرا که این امر بالمعروف و نهی عن المنکر است و مفهوم این آیت است که الله تعالی میفرماید: {وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى} (المائدة: ۲) این بهترین دلیل از برای استحباب تعزیت و تسلیت است؛ و در حدیث صحیح آمده است که نبی علیه السلام فرموده است: (والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه). الأذکار للنووي (ص: ۱۴۸-۱۴۹)

فضائل تعزیت (تسلیت):

هنگامیکه یک برادر مسلمان دینی وفات میکند، همراهی اقارب آن تعزیت و غم‌شریکی کردن عمل سنت است، که به این کار الله جل جلاله اجر و ثواب میدهد، رسول الله صلی الله علیه وسلم در این رابطه چنین فرموده اند: (عن عمرو بن حزم ، عن النبي قال : ما من مؤمن يعزي أخاه بمصيبة ، إلا كساه الله سبحانه من حلال الكرامة يوم القيامة). رواه ابن ماجه بإسناد حسن

ترجمه: رسول الله ﷺ میفرماید: کسیکه در وقت مصیبت برادر مسلمان خود را تسلیت میدهد به او تعزیت میکند الله تعالی او را در روز قیامت لباس بزرگی و کرامت می پوشاند.

و در حدیث دیگری رسول الله صلی الله علیه وسلم میفرماید: (مَنْ عَزَى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ). سنن الترمذی

ترجمه: کسیکه با مصیبت زده تعزیت میکند؛ از برای او است مانند اجر و پاداش مصیبت زده.

تعزیت و غمشریکی سنت قولی و فعلی رسول الله صلی الله علیه وسلم است.

در حدیث شریف آمده است (عن أسامة بن زيد رضي الله عنهما، قال: أرسلت إحدى بنات النبي صلى الله عليه وسلم إليه تدعوه، وتُخبره أن صبيًّا لها أو ابناً في الموت، فقال للرسول: ارجع إليها، فأخبرها أن لله تعالى ما أخذ، وله ما أعطى، وكل شيء عنده بأجلٍ مُسمى، فمُرّها فلتصبرِ ولتحتسب...). متفق عليه

ترجمه: از اسامه بن زید رضی الله عنهما روایت است وی میگوید: که دختر رسول الله صلی الله علیه وسلم شخصی را به نزد نبی علیه السلام فرستاد واز او تقاضا کرد که به نبی علیه السلام خبر بدهد که طفل یا بچه وی در حالت مرگ قرار دارد نبی علیه السلام به او گفت: برو به او بگو که یقیناً خاص از برای الله تعالی است آنچه که الله تعالی میگیرد و خاص از برای الله تعالی است آنچه که الله تعالی میدهد هر چیز به نزد او به اندازه مقرر است. به ایشان امر کن که صبر کند و پاداش خود را از الله تعالی بخواهند.

و در حدیث شریف دیگر آمده است: (عن معاوية بن قرة، عن أبيه، قال: كان نبيُّ الله صلى الله عليه وسلم إذا جلس يجلسُ إليه نفرٌ من أصحابه، وفيهم رجلٌ له ابنٌ صغيرٌ يأتيه من خلف ظهره، فيضعه بين يديه، فهلك فامتنع الرجلُ أن يحضرَ الحلقةَ لذكرِ ابنه، فحزنَ عليه، فقَدَّه النبيُّ صلى الله عليه وسلم، فقال: مالي لا أرى فلاناً؟ قالوا: يا رسولَ الله، بُنيته- الذي رأيتَه- هلكَ، فلقِيَه النبيُّ صلى الله عليه وسلم، فسأله عن بُنيته، فأخبره أنه هلكَ، فعزاه عليه...). سنن النسائي.

ترجمه: حضرت معاویه بن قرة رضی الله عنه از پدر خود روایت میکند و میگوید وقتی که نبی علیه السلام به جای می نشست آنجا تعدادی از صحابه به اطراف او می نشستند و در بین اینها یک صحابی بود که پسرک خورد داشت و او نزد پدرش می آمد و پدرش آن طفل را پیش روی خو می نشانده، آن طفل وفات کرد و آن صحابی از آمدن به مجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم بند شد زیرا که که فرزندش بیادش می آمد و به آن غمگین می شد. نبی علیه السلام آن شخص را جستجو نموده و فرمودند: من چرا فلانی را نمی بینم؟ صحابه کرام به او گفتند: فرزند او که تو آنرا دیده بودی فوت نموده است، نبی علیه السلام رفتند و با او ملاقات کردند واز او پرسیدند؟ ایشان در جواب به نبی علیه السلام گفت که آن پسر فوت شده است و سپس نبی علیه السلام به او تعزیت کرد.

و در حدیث شریف دیگر آمده است: (عن أم سلمة رضي الله عنها قالت: دخل رسول الله صلى الله عليه وسلم على أبي سلمة وقد شق بصره فأغمضه، ثم قال إن الروح إذا قبض تبعه البصر، فضج ناسٌ من أهله، فقال لا تدعوا على أنفسكم إلا بخير فإن الملائكة يؤمنون على ما تقولون، ثم قال اللهم اغفر لأبي سلمة وارفع درجته في المهديين، واخلفه في عقبه في الغابرين، واغفر لنا وله يا رب العالمين وافسح له في قبره ونور له فيه). رواه مسلم.

ترجمه: از حضرت ام سلمه رضی الله عنها روایت است میگوید: که نبی علیه السلام به ابو سلمه داخل شد در حالیکه چشم آن باز مانده بود و چشمان آن را بسته کرد و باز نبی علیه السلام فرمودند: وقتی که روح قبض میشود چشمها در عقب آن، آنرا می نگرند پس آوازها از خانواده او بلند شد. نبی علیه السلام فرمودند: میخواهید از برای نفسهای تان مگر خیر، بدون شک ملائک از آنچه که شما میخواهید آمین میگوید: باز فرمود: ای الله! ام سلمه را ببخش و درجه او را بلند کن بالای آن کسیکه به هدایت است، و بگردان بازماندگان او را در جمله باقی ماندگان، ما و آنها را ببخش ای رب العالمین! و در قبر او فراخی بیاور و قبر او را روشن بگردان.

دریک حدیث شریف دیگری آمده است: (عن بريدة الأسلمي رضي الله عنه قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يتعهد الأنصار، ويعودهم، ويسأل عنهم، فبلغه عن امرأة من الأنصار مات ابنها وليس لها غيره، وأنها جزعت عليه جزعاً شديداً، فأتاها النبي صلى الله عليه وسلم ومعه أصحابه، فلما بلغ باب المرأة، قيل للمرأة: إن نبي الله يريد أن يدخل، يعزيها، فدخل رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: أما إنه بلغني أنك جزعت على ابنك، فأمرها بتقوى الله وبالصبر). رواه الحاكم

ترجمه: از بریده اسلمی رضی الله عنه روایت است او میگوید: که نبی علیه السلام به انصار توجه میکرد واز ایشان احوال پرسی میکرد به نبی علیه الصلاة والسلام در رابطه به یک زن انصاری خبر رسید که فرزند او وفات کرده است وآن زن بغیر از این فرزند دیگر کسی ندارد وآن زن به مردن این فرزند خود خیلی درد دیده شده است. نبی علیه السلام به خانه آن زن رفت در حالیکه صحابه کرام هم همراه ایشان بودند وقتیکه به دروازه آن زن رسید به زن خبر داده شده که نبی علیه السلام میخواهد به خانه شما داخل شود و به شما تعزیت بگوید، پس نبی علیه السلام داخل شد و به او فرمودند یقیناً به من خبر رسید که شما به فراق فرزندتان بسیار فریاد میکنید؛ سپس نبی علیه السلام آن زن را به تقوی و صبر کردن امر کرد.

از احادیث فوق این ثابت شد که نبی علیه السلام به کسانی که فوت شده اند دعاء نموده و به وارثین آنها تعزیت و بخاطر این کار به خانه های ایشان رفته است.

بخاطر تعزیت و (تسلیت) کدام الفاظ خاصی وجود ندارد اما به وارثین میت آن الفاظ و جملاتی به کار برده شود که در تسلیت آنها مفید تمام شود و از غم آنها کاسته شود مثلاً: الله تعالی شمارا صبر بدهد و مرده گان شمارا ببخشد و این متوفی شمارا ذخیره آخرت برای شما بگرداند و درجه تان را الله تعالی بلند نماید، دنیا فانی بوده و بقا برای الله تعالی بوده است ما و شما همه از این دنیای فانی روان هستیم.

امام شافعی در کتاب الأم نویسته کرده است که در تعزیت کدام الفاظ مشخص و محدود نیامده است.

قال الإمام الشافعي رحمه الله: (ليس في التعزية شيء مؤقت). الأم ٣١٧/١

امام ابن قدامه هم این سخن را گفته و میگوید: (لا نعلم في التعزية شيئاً محدوداً...). المغني ٢١٢/٢

البته در احادیث از برای تعزیت و غمشریکی بعضی از دعاها آمده است اگر کسی بیاد داشته باشد و آنرا استفاده کند، این افضل و بهتر است چنانچه: (إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ، وَكُلُّ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْتَصْبِرْ وَالتَّخْتَسِبْ). متفق علیه

ترجمه: بدون شک هر چیز از آن خدا هست که میگیرد آنرا و هر چیز از برای او هست که میدهد و هر چیز به نزد او به وقت معین است، پس تو باید صبر کرده و از الله امید وار ثواب باشی.

همچنان این دعاء هم آمده است: (اعظم الله اجرکم و غفر لمیتکم) الله تعالی اجر شمارا زیاد کند و متوفی شما را مغفرت نماید. همچنان (انا لله و انا الیه راجعون) سپس از همه مشهور و دعای بهتر این است.

نبی علیه السلام، صحابه کرام و سلف صالحین دعا های مختلف در حالات مختلف کرده اند.

در شرح معتبر قدوری الجوهرة النيرة ١١٠/١ الفاظ تعزیت اینطور آمده است: (عَظَّمَ اللهُ أَجْرَكَ، وَأَحْسَنَ عِزَّكَ، وَغَفَرَ لِمَيْتِكَ، وَأَلْهَمَكَ صَبْرًا، وَأَجْزَلَ لَنَا وَلَكَ بِالصَّبْرِ أَجْرًا).

وَأَحْسَنَ مِنْ ذَلِكَ: تَعْزِيَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَحَدِي بِنَاتِهِ كَمَا قَدْ مَاتَ لَهَا وَلَدٌ فَقَالَ: (إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى).

همچنان اگر فرصت این باشد که آیات ذیل به وارثین میت تلاوت و ترجمه شود بهتر است. الله تعالی میفرماید: (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ). العنكبوت: ٥٧.

ترجمه: هر نفس چشنده (طعم) مرگ هست باز بسوی ما برگردانده میشود.

ودر یک آیه میفرماید: (قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ). الجمعة: ۸

ترجمه: بگو مرگی که از آن میگریزید حتماً به شمار رویا روی میشود سپس به سوی دانای پنهان و آشکار باز گردانده میشود پس شمارا به آنچه انجام میدادید خبر میدهد.

الله تعالی فرموده است (وَلَنَبَلِّغُنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ. أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ). البقرة: (۱۵۵-۱۵۷)

ترجمه: والبتّه ما شمارا به چیزی از ترس و گرسنگی و کمی مالها و جانها و میوه ها می آزمائیم و صابران را مژده ده، آنانی اند که چون به ایشان بلائی برسد گویند ما از آن الله ایم و ما بسوی او باز گردنده ایم. و آن گروه را الطاف و رحمت از جانب پروردگارشان شامل حالشان میگردد و آنها رهیاب اند.

همچنان الله تعالی میفرماید: (كُلُّ نَفْسٍ دَائِقَةٌ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ). آل عمران: ۱۸۵

ترجمه: هر کس چشنده مرگ است و روز قیامت به طور کامل پاداش داده خواهید شد پس کسیکه از آتش دور داشته و در بهشت در آورده شود واقعاً او پیروز است و زندگی این جهان جز بهره فریب نیست.

نشستن از برای تعزیت:

طریقه تعزیت این است که تا سه روز ورثه میت در خانه خود بنشینند و اگر در خانه گنجایش نباشد میتوانند که در مسجد بنشینند علاوه از مسجد در جای معین دیگری میتوانند بنشینند و مردم به نزد ایشان آمده و از برای میت دعای مغفرت واز برای بازماندگان صبرجمیل خواسته و سپس بروند.

و تعزیت تا سه روز است و از سه روز زیاد مکروه است البته برای کسانی که از جاهای دور می آیند قید سه روز نیست.

در حدیث شریف آمده است: (عن عائشة رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: (لَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَتَلَ ابْنَ حَارِثَةَ، وَجَعْفَرَ، وَابْنَ رَوَاحَةَ؛ جَلَسَ يُعْرِفُ فِيهِ الْحُزْنَ). متفق عليه

از حضرت عائشه رضي الله عنها روایت است وی میگوید: هر گاه به نبی علیه السلام خبر شهادت زید بن حارثه و جعفر بن ابی طالب و عبدالله بن رواحه رسید نشست و در چهره مبارک آثار غم دیده میشد.

در این حدیث دلیل واضح و آشکار به نشستن برای تعزیت متوفی است. و امام بخاری در این حدیث باب مستقلی منعقد کرده است: (باب: من جلس عند المصيبة يعرف فيه الحزن).

حضرت عائشه رضي الله عنها فرمودند: (أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا، فَاجْتَمَعَ لَذَلِكَ النِّسَاءُ ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلَّا أَهْلَهَا وَخَاصَّتْهَا).

ترجمه: وقتیکه از خاندان ایشان کسی وفات میشد و بخاطر این مصیبت ایشان زنها جمع میشدند سپس زنها میرفتند و مهمان های خاص ایشان باقی میماندند.

دیگر اینکه تعزیت سنت است از برای این در یک جای معین نشستن زمینه را برای عملی کردن سنت مهیاء میسازد.

علامه طحطاوی رح مینویسد: (لا بأس بالجلوس لها ثلاثة أيام من غير ارتكاب محذور). حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح ص: (۳۳۹) ترجمه: باک ندارد نشستن از برای مصیبت متوفی تا سه روز بدون مرتکب شدن عمل ممنوع.

امام ابن نجیم رح مینویسد: قال البقالي: ولا بأس بالجلوس للعزاء ثلاثة أيام في بيت أو مسجد، وقد جلس رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم لما قتل جعفر وزيد بن حارثة، والناس يأتون ويعزونهم). البحر الرائق ۲/۲۰۷

ترجمه: امام بقالی رح میگوید: باک ندارد نشستن درخانه ویا مسجد برای تعزیت تا سه روز بدون شک نبی علیه السلام در تعزیت مینشست و قتیکه جعفر ابن ابی طالب وزید ابن حارثه رضی الله عنهم به شهادت رسیدند و مردم می آمدند تعزیت داری میکردند.

به اتفاق جمهور فقهاء بهترین وقت تعزیت داری بعد از به خاک سپاری میت است زیرا که قبل از دفن ورثه میت مصروف میباشند و دیگر اینکه بعد از مفارقت از دفن میت غم ایشان زیاد میگردد.

همچنان در کدام خانه ایکه کسی وفات میشود طریقه سنت این است که همسایه گان واقارب او به خانه مصیبت زده طعام آماده کرده و برای ایشان بیاورند زیرا به ایشان مصیبت رسیده است.

این سخن اتفافی پیروان چهار مذهب است، زیرا که به این طریقه رسول الله صلى الله عليه وسلم امر کرده است. در یک حدیث شریف آمده است: (عن عبد الله بن جعفر، قال: لَمَّا جَاء نَعْيُ جَعْفَرٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: (اصْنَعُوا لِآلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا؛ فَقَدْ أَتَاهُمْ مَا يَشْعَلُهُمْ، أَوْ أَمْرٌ يَشْعَلُهُمْ). سنن الترمذی

ترجمه: آماده کنید برای خانواده جعفر طعام را، بدون شک به ایشان مصیبتی رسیده است که آنها را مشغول کرده از پخت و پز ویا اینطور فرمودند: که به ایشان رسیده کاریکه آنها را مشغول کرده است.

امام مناوی در شرح این حدیث میگوید: (فیندب لجیران المیت وأقاربه الأبعاد صنع الطعام، ويحلفون عليهم في الأكل). فیض القدير ۶۸۷/۱

ترجمه: پس مستحب است از برای همسایه گان واقارب متوفی که طعامی را برای ایشان آماده کنند و آنها را به طور الحاح به خوردن طعام قسم بدهند.

در وقت تعزیت (فاتحه خوانی) چند دقیقه سکوت و خاموشی را اختیار کردن:

بعضی مردم وبخصوص در بعضی ممالک عادت است که بخاطر مرده چند لحظه ای خاموشی اختیار میکنند از این عادت علما منع کرده اند و این را رسم وعادت یهودیان وهنود شمرده اند.

در فتاوی حقایق این موضوع به طور سوال وجواب نوشته شده است: اسلام به وفات شدن شخصی مسلمانان را در تعزیت به وارثین میت به یک طریقه رهنمائی کرده ومسلمانان به همان طریقه در تعزیت داری شرکت نموده و اظهار غمشریکی نمایند در سوال شیوه تعزیت داری درج شده از یهود وهنود میباشد که به مسلمانان اختیار کردن این طریقه در ضمن اینکه ناجائز است بلکه مشابیهت با یهود وهنود میباشد از این لحاظ ترک آن واجب است

سخنان ضروری در رابطه به فاتحه:

۱: و قتیکه کسی وفات میشود تعزیت و تسلیت دادن و رفتن به نزد اقاربش ثواب دارد.

۲: در مسجد فاتحه گرفتن جائز است به شرط اینکه صحبت های دنیوی در آن نکنند و فاتحه گیری را در مسجد جز دین نشمارند.

۳: فاتحه باید در ظرف سه روز گرفته شود وبعد از سه روز برای فاتحه رفتن بدون ضرورت شرعاً کار خوب نیست. (هندیه: ۱/ ۱۶۷)

۴: اگر چه در زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم این نوع طریقه فاتحه گیری وجود نداشت، چیزیکه امروز در زمانه ما ودر جامعه ما رواج دارد. اما علماء اینرا جائز قرار دادن مشروط به اینکه به نیت ثواب به خانواده میت تعزیت کنند و طریقه موجوده را جز دین نشمارند.

۵: علاوه از مسافر و مساکین به دیگر مردم تا سه روز از خانه مرده دار خوراک جائز نیست.

۶: در دروازه مسجد چوکی نهادن، نان پخته را آوردن جواز شرعی ندارد و نه در زمانه رسول الله صلی الله علیه وسلم وجود داشت؛ البته اگر اقارب مرده دار نان پخته برای او می آورند و به مهمانهای مسافر می دهند کار خوب است و اگر چوکی نهادن را به نیت دین نمی کنند و یا طعام را به نیت خیرات می آورند جائز است بشرطیکه در آن مال یتیم نباشد، البته بهتر این است که خیرات را پنهان بدهد زیرا از یک طرف از ریا خلاص میشود و از طرف دیگر این کار رواج پنداشته نمیشود. در شرایط فعلی بدبختی این است که مردم غریب هم مجبور اند اگر کسی از آنها وفات میشود خواه مخواه طعام را آماده کنند اگر طعام ندهند و مردم او را طعنه میزند بهتر این است که از این رواج ها خود را خلاص کنیم که بخاطر ثروتمندان ناداران آزار داده نشوند.

۷: در بعضی جای ها رواج است کسیکه وفات میشود به خانواده میت تا سه روز طعام مردم قریه لازم میگردد، برابر است که ثروتمند باشد یا نادار حتماً باید طعام بدهد و اگر نه مردم او را بی همت و بی غیرت می شمارند لطفاً باید به این طبقه مردم خبر داده شود که ایشان دو گناه را مرتکب میشوند:

الف: خوردن این طعام برایشان جائز نیست.

ب: بجای اینکه به خانواده متوفی غمشریکی کنند بالای او ظلم میکنند.

۸: اگر در وارثین متوفی شخصی نابالغ باشد از خانه آن مطلقاً خوراک جائز نیست؛ البته اگر اقارب او که در میراث از این متوفی جدا اند طعام آماده میکند باکی ندارد.

۹: اشتراک در جنازه متوفی حق برادر مسلمان است به اندازه توان مسلمان مکلف است که در جنازه اشتراک کند و بخاطر تعزیت یا فاتحه رفتن به خانه مرده دار ثواب دارد ولی حق لازمه نیست بناً اگر کسی به فاتحه نمی آید از او آزردن خاطر نشود. این یک منفعت خود اوست که اداء میکند و یا نمی کند.

۱۰: وقتیکه فاتحه خلاص میشود شخصی را می آورند که کنج های کمپل را در خانه شخص وفات شده جمع کند ، این کار شرعی نیست بلکه یک رواج است.

۱۱: وقتیکه در کدام خانه کسی وفات میکند در عید اولی اقارب او بخانه او میروند ، این کار شرعی نیست بلکه یک رواج است.

۱۲: بخاطر متوفی هر وقت خیرات کردن مناسب است، وقت را معین کردن مانند: جمعه گی، چهلی وغیره کار شرعی نیست.

(فتاوی فریدیه)

۱۳: به خانه مرده دار بعضی انواع طعام را بردن و یا پول دادن و یا نان پخته بردن و یا گوسفند بردن ثواب دارد، رسول الله صلی الله علیه وسلم امر کرده که به خانواده متوفی کمک کنید البته نه به نیت رواج بلکه به نیت ثواب .

۱۴: از متوفی هر چیزیکه باقی میماند کم باشد یا زیاد، لباس باشد و یا دیگر وسائل همه میراث گفته میشود، بدون موافقه همه وارثین کسی آنرا گرفته نمیتواند و نه آنرا خیرات داده میتواند.